

Klima og miljødepartementet

Innspill til stortingsmelding for kulturminnepolitikk

Verdensarvrådet for Bryggen

31.01.2019

Bryggen ble innskrevet på verdensarvlisten i 1979 som en av de tidligste verdensarvstedene i Norge, men også internasjonalt. Forvaltningen av kulturminner og verdensarv har gjennomgått store endringer siden 1979. Denne erfaringen er viktig å ta med i innspill til utforming av ny kulturminnepolitikk.

Den siste stortingsmeldingen for kulturminnepolitikk, St.meld.35 (2012-2013) *Framtid med fotfeste*, gav rammer og føringer for verdensarvpolitikk i Norge. Det er viktig at dette blir videreført og konsolidert. Det er i dag store utfordringer knyttet til bevaring av verdensarvverdiene og å oppfylle de internasjonale forpliktelsene med å bevare, styrke og formidle de framstående universelle verdiene. Bryggen har nettopp fått etablert ny struktur for organisering av verdensarv arbeidet med verdensarvråd, men har på det nåværende tidspunkt ikke etablert et verdensarvsenter. Det vil være viktig at ny stortingsmelding følger opp de føringene som allerede er gitt og sikre tilstrekkelige rammer for gjennomføring av den nasjonale verdensarvpolitikken.

Internasjonalt er forvaltning av verdensarv, eller mangel på forvaltning, sett som den største trusselen mot verdensarv. Verdensarv er en status som ikke har noe form for hjemmel i norsk lovgiving. De norske verdensarvstedene er veldig ulike. De fleste er omfattet av en eller annen form for vern i henhold til norsk lov, men ikke ut fra sin verdensarvstatus. Flere av verdensarvområdene er vernet gjennom ulike hensynssoner i henhold til plan- og bygningsloven. En hensynsone gir ikke rom for bestemmelser, bare retningslinjer. Verdensarvområdene ville kunne få en mer enhetlig og mer forutsigbar forvaltning gjennom muligheten for bruk av bestemmelsesområdet. I dag er ikke verdensarvområdene vist i offentlige kart, det finnes ikke en SOSI-kode for verdensarv. En kobling mellom verdensarvstatus og norsk lovgiving vil styrke verdensarvforvaltningen. I tilknytning til verdensarvforvaltning er det også behov for en klargjøring av roller og mandat, særlig sett opp mot det offentlige forvaltningssystemet i Norge. Det er flere saker i senere tid som viser at det er motstridende roller og mandat mellom verdensarvforvaltning og forvaltning etter plan- og bygningsloven. Reguleringsplanen for bybane i Bergen er et eksempel på dette, der en ser at departement som klageinstans i plansaker vanskeliggjør rollen som statspart i henhold til UNESCO. En avklaring av roller og mandat er spesielt viktig i forbindelse med regionreformen.

Internasjonalt er det stort fokus på forvaltning av verdensarv og utbedring og styrking av forvaltningssystemet. Dette forvaltningssystemet er i liten grad integrert i norsk forvaltning. Verdensarvforvaltningen vil bli styrket og mer enhetlig med en bedre kobling mellom det internasjonale forvaltningssystemet og norsk offentlig forvaltning. Det vil også gi økt forutsigbarhet for de ulike forvaltningsorgan og andre interessenter tilknyttet verdensarvområdene. Økt lokal

kunnskap om verdensarv og forståelse for hva verdensarv er forutsetter kunnskap om verdensarvforvaltning. En bedre kobling mot det internasjonale vil øke kunnskapen på alle nivå.

Bryggen har store utfordringer knyttet til istandsetting og restaurering av bygningene som utgjør verdensarvstedet Bryggen. Det er viktig at muligheten for langsiktighet i planlegging og gjennomføring blir ytterligere styrket for å utnytte de økonomiske rammene best mulig. Bryggen er verdensarv ut fra kulturelle kriterier og alle bygningene er fredet etter kulturminneloven. Forvaltningen av verdensarvområdet er likevel avhengig av ansvarsområder tilhørende ulike departement. Det er viktig å styrke det tverrdepartementale samarbeidet for å sikre en best mulig forvaltning av verdensarven. Erfaringer fra Bryggen viser at en best mulig forvaltning for å ivareta og styrken verdensarvverdiene, forutsetter en kunnskapsbasert forvaltning og muligheten for å tilegne seg ny kunnskap gjennom forskning. Kulturminnepolitikken i Norge bør vektlegge en styrking av den kunnskapsbaserte forvaltningen.

Verdensarv må sees som del av FNs bærekraftsmål. Bærekraft omfatter de fleste av de store utfordringene verdensarvstedene har i dag. Det er knyttet til klimaendring, besøkshåndtering, masseturisme, verdiskaping og styrket lokal forankring. Verdensarv bør vektlegges som et potensial for nå FNs bærekraftsmål og som en verdi for økt lokal verdiskapning. Lokal forankring og eierskap er helt avgjørende for å sikre og ivareta verdensarvverdiene. Et økt fokus på verdensarv som potensiale for verdiskaping i trad med FNs bærekraftsmål er da viktig.

Innspill til ny stortingsmelding for kulturminnepolitikk, her med vekt på verdensarv er som følger:

- Konsolidering og styrking av rammer og føringer gitt i St.meld.35 (2012-2013) *Framtid med fotfeste* og sikre tilhørende finansiering.
- Sikre etablering og drift av verdensarvsener på alle verdensarvstedene
- Klargjøre hvordan verdensarv som status skal forvaltes i henhold til norsk offentlig forvaltning
- Klargjøre roller og mandat i henhold til verdensarvforvaltning, dette særlig i forhold til regionreformen
- Koble det internasjonale forvaltningssystemet for verdensarv til norsk offentlig forvaltning
- Å styrke muligheten for langsiktighet i planlegging og gjennomføring av prosjekt med offentlig støtte
- Å styrke og fremme den kunnskapsbaserte forvaltningen
- Å styrke det tverrdepartementale samarbeidet
- En sterkere kobling og vektlegging av bærekraft og FNs bærekraftsmål til verdensarv
- Vektlegge verdensarv som potensial for verdiskaping og FNs bærekraftsmål

Marte Mjøs Persen

Leder i Verdensarvrådet for Bryggen

Hege Agathe Bakke-Alisøy

Verdensarvkoordinator